- **Промени в Концептуалната рамка за финансово отчитане**

(в сила за годишни периоди от 1 януари 2020 г.);

- **МСФО 17 „Застрахователни договори"** –

(в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2021 г. не е приет от ЕК). През май 2017 г. СМСС публикува МСФО 17 Застрахователни договори (МСФО 17), изчерпателен нов счетоводен стандарт за застрахователни договори, обхващащ признаването и оценяването, представянето и оповестяването. След влизането му в сила, МСФО 17 ще замени МСФО 4 Застрахователни договори (МСФО 4), който беше публикуван през 2005 г. МСФО 17 се прилага към всички видове застрахователни договори (т.е. животозастраховане, общо застраховане, пряко застраховане и презастраховане), независимо от вида на предприятията, които ги издават, както и по отношение на определени гаранции и финансови инструменти с допълнителен, негарантиран доход (участие по преценка). Ще се прилагат малко на брой изключения от обхвата. Общата цел на МСФО 17 е да осигури счетоводен модел на застрахователните договори, който е по-полезен и последователен за застрахователите.

- **Изменение в МСС 28 „Инвестиции в асоциирани предприятия и в съвместно контролирани предприятия"** –

(в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2021 г. не е приет от ЕК). Уточнява се, че предприятие прилага МСФО 9 при отчитане на дългосрочна инвестиция в асоциирано или в съвместно контролирано предприятие, която е част от нетната инвестиция в това асоциирано или съвместно контролирано предприятие и към която, обаче, не се прилага метода на собствения капитал.

- **Изменения в МСФО 3 "Бизнес комбинации"** –

(в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2020 г. не е приет от ЕК);

- **Изменения на МСС 1 „Представяне на финансови отчети" и МСС 8 „Счетоводна политика, промени в счетоводните приблизителни оценки и грешки"** –

(в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2020 г. не е приет от ЕК).

Дружеството не прилага с по-ранна дата нови стандарти, промени в стандартите и разясненията, за които е дадена такава възможност в регламентите на Комисията.
Настоящият годишен финансов отчет е изготвен при спазване на принципа на историческата цена, модифициран в определени случаи с преоценката на някои активи и пасиви по тяхната справедлива или друга стойност, както това е посочено на съответните места.
Дружеството води своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приема като негова отчетна валута за представяне. Данните във финансовия отчет и приложенията към него са представени в хиляди лева, освен ако нещо друго изрично не е указано.
Счетоводството на дружеството се осъществява и финансовите отчети се съставят в съответствие с основните счетоводни принципи и изискванията на Закона за счетоводството.
Дружеството осъществява счетоводството на основата на документалната обоснованост на стопанските операции и факти, като спазва изискванията за съставяне на документите съгласно действащото законодателство.

Годишният финансов отчет е изготвен на принципа на действащо предприятие, който предполага, че дружеството ще продължи дейността си в обозримото бъдеще.

2. Счетоводни предположения и приблизителни счетоводни оценки

Представянето на финансов отчет съгласно МСФО изисква от ръководството да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на финансовия отчет, поради което бъдещите фактически резултати биха могли да бъдат различни от тях (като в условия на финансова криза несигурностите са по-значителни).
Дружеството представя сравнителна информация в този индивидуален финансов отчет за една предходна година. Когато е необходимо, сравнителните данни се реклсифицират и преизчисляват, за да се постигне съпоставимост спрямо промени в представянето в текущата година.

Функционална валута е валутата на основната икономическа среда, в която едно предприятие функционира и в която главно се генерират и изразходват паричните средства. Тя отразява основните сделки, събития и условия, значими за предприятието. Левът е фиксиран по Закона за БНБ към еврото в съотношение BGN 1.95583:EUR 1.
При първоначално признаване, сделка в чуждестранна валута се записва във функционалната валута, като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията.
Паричните средства, вземанията и задълженията, като монетарни отчетни обекти, деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута като се прилага историческия обменен курс към датата на сделката или операцията. Към 31 декември те се оценяват в български лева, като се използва заключителният обменен курс на БНБ.
Нетните разлики от промяна на валутни курсове, свързани с парични средства, търговски вземания и задължения, деноминирани в чуждестранна валута, се включват в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, като се представят нетно към "други доходи/(загуби) от дейността".
Немонетарните отчетни обекти в отчета за финансовото състояние, първоначално деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута като се прилага историческият обменен курс към датата на операцията и последващо не се преоценяват по заключителен курс.

Настоящият финансов отчет е изготвен в съответствие във всички съществени аспекти, в съответствие с всички Международни стандарти за финансово отчитане (МСФО), издадени от Съвета по международни счетоводни стандарти (СМСС) и разясненията за тяхното прилагане, издадени от Комитета за разяснение на МСФО (КРМСФО), приети от Европейския съюз (ЕС) и приложими в Република България.
Дружеството прилага всички нови и/или ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета за разяснения на МСФО, които са уместни за неговата дейност.
Дружеството води своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приема като негова отчетна валута за представяне. Данните във финансовия отчет и приложенията към него са представени в хиляди лева, освен ако нещо друго изрично не е указано.
Представянето на финансов отчет съгласно МСФО изисква от ръководството да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на финансовия отчет, поради което бъдещите фактически резултати биха могли да бъдат различни от тях (като в условия на финансова криза несигурностите са по-значителни).

Финансовите отчети са изготвени на принципа на действащо дружество, който предполага, че Дружеството ще продължи дейността си в обозримо бъдеще.

3. Приложени съществени счетоводни политики

3. 1. **Имоти, машини и съоръжения**

Представяне във финансовия отчет

Имотите, машините и съоръженията (ИМС) са представени във финансовия отчет по себестойност (цена на придобиване), намалена с натрупаната амортизация (без земите) и загубите от обезценка.

Признаване и оценка

Дружеството отчита като ИМС установимите нефинансови активи с натурално веществена форма, придобити и притежавани от него, които се използват в производствената, търговската и административната дейност и от които се чакат бъдещи икономически ползи.

Определеният от началото на 2017 година стойностен праг от 700 лв., под който придобитите активи независимо, че притежават характеристиката на дълготраен актив, се изписват като текущ разход в момента на придобиването им се запазва и през 2018 година.

Първоначално придобиване

При първоначално придобиване ИМС се оценяват по цена на придобиване (себестойност), която включва покупната цена, митническите такси и всички други преки разходи, необходими за привеждане на актива в работно състояние. Преките разходи основно са: разходи за подготовка на обекта, разходи за първоначална доставка и обработка, разходите за монтаж, разходи за хонорари на лица, свързани с проекта, невъзстановяеми данъци, разходи за капитализирани лихви за активи, отговарящи на условията по МСС 23 и др. При придобиване на ИМС при условията на разсрочено плащане, покупната цена е еквивалентна на сегашната стойност на задължението, дисконтирано на база на лихвеното равнище по привлечените от дружеството кредитни ресурси с аналогичен матуритет и предназначение. При изграждането на ИМС по стопански начин в цената на придобиване се включват всички преки разходи, свързани с ресурсите, чрез които се изграждат съответните обекти (разходи за заплати и осигуровки, суровини и материали, външни услуги и др).

Последващо оценяване

След първоначално признаване, Дружеството прилага модела на цената на придобиване като своя счетоводна политика, при което след признаване като актив, всяка позиция от ИМС се отчита по нейната цена на придобиване минус натрупаната амортизация и натрупани загуби от обезценка.

Последващи разходи

Последващите разходи по ИМС се капитализират (увеличават стойността им) само в случай, че водят до увеличаване на икономическата изгода от използването на съответния актив, за който са извършени. Последващи разходи, свързани с ИМС, които имат характер на подмяна на определени възлови части и агрегати, или на преустройство и реконструкция, се капитализират към балансовата стойност на съответния актив и се преразглежда остатъчният му полезен живот към датата на капитализация.

Всички останали последващи разходи под формата на поддръжка, ремонт и др. се отчитат като текущи в периода, в който са извършени.

Амортизация

Амортизацията се начислява в Отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на база линейния метод въз основа на очаквания срок на полезен живот на имотите, машините, съоръженията и оборудването. Амортизационната сума на всеки актив се определя след приспадане на остатъчната стойност на актива. Дружеството е определило нулева остатъчна стойност на активите в употреба. Амортизацията се отчита от момента, когато ИМС са готови и въведени в експлоатация. Амортизирането на актива се преустановява на по-ранната от датата, на която активът е класифициран като държан за продажба, съгласно МСФО 5 и датата, на която активът е отписан. Амортизацията не се преустановява когато активът е в престой или се извади от активна употреба, освен ако активът е изцяло амортизиран. Допуска се амортизационното отчисление да бъде нула, когато няма производство. Земята и разходите за придобиване на ИМС не се амортизират.

Дружеството прилага и така наречената "отделна амортизация на единични компоненти", което изисква да изчислява отделно амортизацията на делимите компоненти на определена единица, които компоненти имат различен полезен живот или различна степен на потребление на икономически ползи. Всеки отделен компонент със значителна стойност спрямо общата стойност на актива, към който той се отнася, се амортизира отделно.

В амортизационния план се водят и напълно амортизирани активи до момента на прекратяване на тяхната употреба.

Амортизационната политика се спазва най-малко през един отчетен период. Дружеството преразглежда амортизационната си политика към началото на всеки отчетен период.

Срок на годност

Първоначално полезния срок на ИМС се определя въз основа на документацията предоставена от производителя за нормалната експлоатационна продължителност на актива. При липса на подобна информация ръководството на дружеството определя полезния живот на ИМС използвайки данни за полезния срок на сходни активи.

Полезния живот на ИМС се преразглежда в края на годината като се отчитат направените ремонти и подобрения по актива, както и технологичните промени и промените настъпили на пазара за съответните активи. Ако очакванията се различават значително от предишни оценки, амортизационните отчисления за текущия и бъдещите отчетни периоди се коригират. Промените се отразяват хронологично в инвентарните книги. За значителни се приемат очакванията в промяна на полезния срок на годност, които се различават повече от 5 % от предишни оценки.

Преглед за обезценка

Балансовите стойности на ИМС подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че балансовата стойност би могла да се отличава трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност, то последната се коригира до възстановимата стойност. Последната е по-високата между нетната им продажна цена и стойността им в употреба. В случаите, когато не е възможно да се определи нетната продажна цена на даден актив, стойността му в употреба се приема за възстановима стойност. Ако няма доказателства, че стойността в употреба надхвърля нетната продажна цена на даден актив, последната се приема за негова възстановима стойност.

Възстановимата стойност се определя за всеки актив поотделно. Изключения се допускат за активи, при чието използване не се пораждат разграничими парични постъпления.

Загубата от обезценка на ИМС се признава веднага като текущ разход за дейността.

Ако след извършена обезценка на актив неговата възстановима стойност превиши балансовата му стойност, се отразява възстановяване на загубата от обезценка - като текущ приход от дейността - до размера на предходната обезценка, която е била отразена като текущ разход за дейността.

Отписване

ИМС се отписват от годишния финансов отчет, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на "имоти, машини и съоръжения" се определят чрез сравняването на приходите от продажбата и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно, като печалба/загуба от продажба на нетекущи активи на реда "Други доходи/(загуби) от дейността, нетно" в Отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

Описание	**Съдържание**
Земя	Спомагателна земя, оценена отделно, дори да е закупена заедно със сгради. Земята не подлежи на амортизация.
Сгради	Съпътстващи сгради и времени постройки се оценяват поотделно, дори ако са закупени заедно със земята, върху която са разположени.
Машини и съоръжения	Общи и специфични съоръжения, автоматизирани и неавтоматизирани машини.

Производствено и търговско оборудване	Общо оборудване, офисно и складово оборудване, мотокари високоповдигачи и друг вид подемно оборудване.
Други активи	Обзавеждане и мебелировка, електронна офис-техника, железария, вътрешни транспортни средства, камиони, платформи и други превозни средства, възстановими опаковки, мобилни телефони със стойност над 700 лева.
Незавършени активи и аванси към доставчик	Незавършени сгради, машини, съоръжения или друго оборудване, аванси към доставчици за закупуване на дълготрайни материални активи.

Дружеството отчита „Имотите" по справедлива стойност. Справедливата стойност е сумата, за която един актив може да бъде разменен между осведомени и желаещи несвързани лица в сделка при справедливи пазарни условия. През 2017 година е направена преоценка на сградите и ръководството приема ,че това е тяхната пазарна цена и към момента.

Преоценка на „Имотите"

След първоначалното признаване за актив всеки имот, чиято справедлива стойност може да се оцени надеждно, се отчита по преоценена стойност, която е справедливата стойност на актива към датата на преоценката минус всички последвали натрупани амортизации, както и последвалите натрупани загуби от обезценка. Преоценките се правят достатъчно редовно, за да се гарантира, че балансовата сума не се различава съществено от тази, която би била определена при използването на справедливата стойност към датата на счетоводния отчет за финансово състояние.

Справедливата стойност на земя и сгради обикновено се определя на базата на пазарни доказателства чрез оценка, която се извършва от квалифицирани оценители. Справедливата стойност на машини и съоръжения обикновено е пазарната им стойност, определена чрез оценка.

Дружеството е приело да отчита, машините, съоръженията и оборудването в съответствие с МСС 16 по цена на придобиване без всички натрупани амортизационни отчисления и натрупана загуба от обезценка.

Цената на придобиване се образува от покупната им стойност и допълнителните разходи, извършени по придобиването им и намалени с размера на начислената амортизация и евентуалните обезценки. Последващите разходи, които водят до подобрение в състоянието на актива над първоначално оценената стандартна ефективност или до увеличаване на бъдещите икономически изгоди, се капитализират в стойността на актива. Разходите за текущото обслужване на имоти, машини, съоръжения и оборудване се отчитат Активите, които имат стойност по - ниска от посочената се отчитат като текущи разходи за периода на придобиване в съответствие с одобрената счетоводна политика. Всека машина или съоръжение се оценява при придобиването му по цена на придобиване определена в съответствие с изискванията на МСС 16.

Балансовата стойност на дадена машина, съоръжение и оборудване се отписва:

- √ при продажба на актива;
- √ когато не се очакват никакви други икономически изгоди от използването на актива или при освобождаване от актива;

Обект - машина или оборудване се отписва при продажбата му или когато не се очакват бъдещи стопански ползи от продължаващата употреба на актива. Печалбата или загубата, възникваща от отписването на имот, машина, съоръжение или оборудване се включват в печалбата или загубата, когато активът се отпише. Печалбите и загубите от отписването им се определят като се съпоставят постъпленията с балансовата стойност и се отчитат в отчета за доходите.

Дълготрайните материални активи се амортизират по линейния метод за периода на очаквания полезен живот, определен към момента на придобиване на актива. Амортизацията на активите започва от месеца, следващ месеца на въвеждането им в дружеството, на мястото и състоянието, необходими за експлоатацията им по начина предвиден от ръководството. Амортизацията на активите се преустановява на по ранната от двете дати:

- √ датата, на която са класифицирани като държани за продажба съгласно МСФО 5;
- √ датата на отписване на активите;

Амортизацията не се преустановява в периоди на престой или изваждане от активна употреба.
Средният полезен живот в години за основните групи дълготрайни материални активи, е както следва:

Сгради	25
Машини и оборудване	3.33
Съоражения	25
Транспортни средства и др.активи	10
Стопански инвентар	6.67
Автомобили	4
Компютърни системи	2

Изготвя се амортизационен план със следните предвидени амортизационни норми:

Административни, производствени, търговски сгради	4 %
Съоръжения	4 %
Машини и оборудване	30 %
Транспортни средства, в т.ч.	10 %,
Автомобили	25 %
Компютърно оборудване и GSM	50 %
Обзавеждане и други активи	15 %

Дружеството прилага и така наречената "отделна амортизация на единични компоненти", което изисква да изчислява отделно амортизацията на делимите компоненти на определена единица, които компоненти имат различен полезен живот или различна степен на потребление на икономически ползи. Всеки отделен компонент със значителна стойност спрямо общата стойност на актива, към който той се отнася, се амортизира отделно.
След признаване като актив дадена позиция от машини и съоръжения се отчита по нейната цена на придобиване минус натрупаната амортизация и натрупаните загуби от обезценка.

Обезценка на дълготрайни материални активи

Балансовите стойности на ИМС подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че балансовата стойност би могла да се отличава трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност, то последната се коригира до възстановимата стойност. Последната е по-високата между нетната им продажна цена и стойността им в употреба. В случаите, когато не е възможно да се определи нетната продажна цена на даден актив, стойността му в употреба се приема за възстановима стойност. Ако няма доказателства, че стойността в употреба надхвърля нетната продажна цена на даден актив, последната се приема за негова възстановима стойност.
Възстановимата стойност се определя за всеки актив поотделно. Изключения се допускат за активи, при чието използване не се пораждат разграничими парични постъпления.
Загубата от обезценка на актив се признава веднага като текущ разход за дейността. Ако след извършена обезценка на актив неговата възстановима стойност превиши балансовата му стойност, се отразява възстановяване на загубата от обезценка - като текущ приход от дейността - до размера на предходната обезценка, която е била отразена като текущ разход за дейността.
През 2018 година , в съответствие на изискванията на МСС 16, ръководството на дружеството е преценило, че не се налага преоценка на активите и изготвената оценка от 01.12.2017 година и отразява справедливите пазарни стойности на активите и в момента.

Счетоводното отчитане на преоценките по справедлива стойност на амортизируеми активи според МСС 16 *Имоти машини и съоръжения* счетоводното отчитане се обуславя от два фактора:

(а) характера на преоценката в зависимост от съотношението между справедливата стойност и балансовата стойност на преоценявания актив (надоценка или подоценка), и

(б) начина на третиране на натрупаната до момента на преоценката амортизация на актива.

От гледна точка на втория фактор в дружеството се прилага метода - корекция на балансовата стойност (метод 1) (МСС 16, пар. 35, буква „б"). При този метод натрупаната до момента на преоценката - амортизация (включваща и отчетения разход за амортизация за текущата година) се отписва за сметка на отчетната стойност на актива, в резултат на което оценката по сметката на актива се свежда до балансовата му стойност, а след това балансовата стойност се коригира (увеличава или намалява) до справедливата стойност. След преоценката новата балансова стойност на актива е равна на справедливата стойност и тя е базата за определяне на разхода за амортизация за оставащия полезен живот на актива.

При **възходяща преоценка** (надоценка) нереализираната печалба от преоценката се отчита в увеличение на преоценъчния излишък (резерв), освен ако при предишни преоценки не е била отчетена загуба от преоценка в текущата печалба или загуба. В такъв случай част от нереализираната печалба се отчита като текущ приход (в размер, равен на отчетената при предишни преоценки загуба като текущ разход) и превишението, ако има такова, се отнася в резерва.

При **низходяща преоценка** (подоценка) нереализираната загуба се отчита в намаление на резерва, ако има такъв за същия актив от предишни преоценки (не се допуска резервът да се води на групова база), а ако няма или той е недостатъчен, сумата се отчита като текущ разход.

Последните изисквания за отчитане произтичат от обстоятелството, че според МСС 16 резервът от преоценка на имоти, машини и съоръжения не може да бъде отрицателна величина, а само положителна (с кредитно салдо).

Резервът от преоценка се отписва и отнася в неразпределената печалба еднократно при отписването на актива.

При осчетоводяването на преоценката на активите е описана 342 хил. лева амортизация, от натрупаната до дата на преоценката и увеличен преоценъчния резер с 210 хил.лева.

В резултат на направената обезценка на «Съоражения» и «Стопански инвентар» е отчетена загуба в размер на 23 хил.лева в «Други разходи» по статия « Неамортизирана част от ДМА».

3. 2. **Инвестиционни имоти**

Инвестиционни имоти са имоти (земи и сгради), държани с цел получаване на приходи от отдаване под наем или за увеличение стойността на капитала, или и за двете.

Дружеството класифицира имотите според предполагаемото им предназначение като:

- Ползвани за дейността имоти – отчитат се като ИМС по реда на МСС 16 Имоти, машини и съоръжения;
- Имоти за продажба – отчитат се като МЗ по реда на МСС 2 Материални запаси, в случай на незавършено производство по реда на МСС 11 Договори за строителство;
- Инвестиционни имоти – отчитат се като дългосрочни финансови активи по реда на МСС 40 Инвестиционни имоти.

При промяна на предназначението на имота, всеки един може да бъде прекласифициран в друг, като при отчитането се прилагат правилата на съответните счетоводни стандарти.

Първоначалната оценка на инвестиционните имоти се извършва по историческа цена.

Последващите разходи, свързани с инвестиционните имоти се капитализират (увеличават стойността им) само в случай, че водят до увеличаване на икономическата изгода от използването на съответния

актив, за който са извършени. Всички останали последващи разходи под формата на ремонт и др. се отчитат като текущи.
При последващо оценяване на инвестиционните имоти, дружеството прилага модела на цената на придобиване в съответствие с изискванията на МСС 16 – Имоти, машини и съоръжения за този модел.
Амортизациите на инвестиционните имоти не се начисляват в дружеството.

Инвестиционните имоти се отписват от годишния финансов отчет, когато се изваждат трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на „инвестиционните имоти" се определят чрез сравняването на приходите от продажбата и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно, като печалба/загуба от продажба на нетекущи активи на лицевата страна на Отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.
Трансфер от и към инвестиционни имоти се прави, когато има промяна в употребата на даден имот. В случай на прехвърляне от "инвестиционни имоти" към "имоти, машини и съоръжения" активът се завежда в новата си група по намерена историческа цена, която представлява цената на придобиване намалена с натрупаната амортизация (балансова стойност) към датата на прехвърлянето. Обратно, когато от "имоти, машини и съоръжения" има прехвърляне към "инвестиционни имоти", активът се оценява по цената на придобиване намалена с натрупаната амортизация (балансова стойност) към датата на прехвърлянето.

Преоценка на инвестиционни имоти

Съгласно изискванията на МСС 40 към датата на изготвяне на финансовия отчет по наша преценка не съществуват индикации за преоценка на инвестиционния имот.
Приема се, че стойността на Инвестиционните имоти към 31.12.2018 година е тяхната пазарна цена към момента и не се налагат преизчисления на посочените данни за предходната година.

3.3 Получени заеми.

През 2018 година е ползвало заеми в размер 33 033 хил.лева , за покриване на временни затруднения по разплащанията, свързани с оперативната дейност на дружеството, основно за разплащане към контрагенти. Към края на годината част от тези заеми са върнати и размерът им е намален на 8 480 хил.лева.
Дружеството не е ползвало заеми, с цел придобиването, строителството или производството на активи.

3.4. Стоково-материални запаси

Материалните запаси са текущи (краткотрайни) материални активи под формата на:

- материали, придобити главно чрез покупка и предназначени основно за влагане в производствения процес с цел произвеждане на продукция или услуги, или са обект на преки продажби, когато това се прецени от предприятието;
- продукция, създадена в резултат на производствен процес в предприятието и предназначена за продажба;
- стоки, придобити главно чрез покупка и предназначени за продажба;
- незавършено производство, представляващо съвкупност от разходи, от които се очаква да се произведе продукция;
- инвестиция в материален запас - материални активи, придобити за инвестиционни цели, а не за ползване;

Материалните запаси се оценяват по по-ниската от доставната стойност и нетната реализуема стойност. Разликата се отчита като други текущи разходи за дейността.

Доставната стойност включва сумата от всички разходи по закупуването, преработката, както и други разходи, направени във връзка с доставянето им до сегашното състояние и местоположение.

Разходите за закупуване включват покупната цена, вносните мита и такси, невъзстановимите данъци и акцизи, разходите по доставката и други разходи, които допринасят за привеждане на материалите и стоките в готов за тяхното използване вид.

Разходите за преработка включват разходите, пряко свързани с произвежданите продукти и систематично начисляваните постоянни и променливи общопроизводствени разходи.

Потреблението на материалните запаси се оценява по метода: Средно-претеглена стойност.

В края на отчетния период МЗ се оценяват по по-ниската от отчетната и нетната реализуема стойност.

Нетната реализуема стойност е предполагаемата продажна цена в нормалния ход на стопанската дейност, намалена с необходимите разходи за завършване на производствения цикъл и разходите, необходими за осъществяване на продажбата.

Към всеки следващ период се прави нова оценка на нетната реализуема стойност. Когато условията, довели до снижаване на материалните запаси под тяхната себестойност, вече не са налице или когато има ясно доказателство за увеличение в нетната реализуема стойност заради промяна в икономическите обстоятелства, сумата на обезценката се възстановява така, че новата балансова сума е по-ниската от себестойността и преразглежданата нетна реализуема стойност.

Себестойността на продукцията включва:

- преки разходи (например основни материали, трудови възнаграждения и осигуровки на пряко заетите в производството лица и др.);
- постоянни общопроизводствени разходи (например амортизации, наеми, застраховки и др.),
- променливи общопроизводствени разходи (например външни услуги, канцеларски материали и консумативи, трудови възнаграждения и осигуровки и др.)

Разпределението на общопроизводствените разходи се извършва на базата на преките разходи за съответния вид продукция.

При производство на взаимносвързана продукция разпределението на общопроизводствените разходи между основните продукти се извършва на базата на относителния дял на справедливата стойност на всеки продукт в общата справедлива стойност на продукцията. Страничните продукти се оценяват по нетната реализуема стойност, която се отчислява от стойността на основния продукт.

Разходи, които не се включват в себестойността на произведената продукция и се отчитат като текущи за периода са:

- количества материали, труд и други производствени разходи извън нормалните граници;
- разходи за съхранение в склад;
- административни разходи;
- разходи по продажбите;
- валутни курсови разлики и разходи по привлечени финансови ресурси.

Себестойност на предоставените услуги

Дотолкова, доколкото при предоставянето на услуги се ползват МЗ, то те се включват в себестойността на услугите. Себестойността се състои главно от разходите за труд и другите разходи за персонала, зает в предоставянето на услугата, включително служителите, изпълняващи надзорна дейност, и съответната част от общите разходи за тях. Трудът и други разходи, свързани с продажбите и общия административен персонал, не се включват, а се признават за разходи в периода, в който са възникнали.

При продажба на МЗ, балансовата сума на тези материални запаси се признава като разход през периода, през който съответният приход е признат. Сумата на всяка обезценка на МЗ до нетната им реализуема стойност, както и всички загуби от МЗ се признават като разходи за периода на обезценката или на възникването на загубите. Сумата на евентуалното обратно възстановяване на стойността на обезценката на МЗ, възникнала в резултат на увеличението на нетната реализуема стойност, се признава като намаляване на сумата на признатите разходи за МЗ през периода, през който възстановяването е възникнало.

Някои МЗ могат да бъдат отнесени по сметките на други активи, като например МЗ, които се използват като компонент на създадените от самото дружество собствени сгради, съоръжения и

оборудване. МЗ, отнесени към друг актив, се признават за разход в продължение полезния живот на актива.

Материалните запаси са текущи (краткотрайни) материални активи под формата на:

- материали, придобити главно чрез покупка и предназначени основно за влагане в производствения процес с цел произвеждане на продукция или услуги, или са обект на преки продажби, когато това се прецени от предприятието;
- продукция, създадена в резултат на производствен процес в предприятието и предназначена за продажба;
- стоки, придобити главно чрез покупка и предназначени за продажба;
- незавършено производство, представляващо съвкупност от разходи, от които се очаква да се произведе продукция;
- инвестиция в материален запас - материални активи, придобити за инвестиционни цели, а не за ползване;

Материалните запаси се оценяват по по-ниската от доставната стойност и нетната реализуема стойност. Разликата се отчита като други текущи разходи за дейността.

Доставната стойност включва сумата от всички разходи по закупуването, преработката, както и други разходи, направени във връзка с доставянето им до сегашното състояние и местоположение.

Разходите за закупуване включват покупната цена, вносните мита и такси, невъзстановимите данъци и акцизи, разходите по доставката и други разходи, които допринасят за привеждане на материалите и стоките в готов за тяхното използване вид.

Разходите за преработка включват разходите, пряко свързани с произвежданите продукти и систематично начисляваните постоянни и променливи общопроизводствени разходи.

Потреблението на материалните запаси се оценява по метода: Средно-претеглена стойност.

В края на отчетния период МЗ се оценяват по по-ниската от отчетната и нетната реализуема стойност.

Нетната реализуема стойност е предполагаемата продажна цена в нормалния ход на стопанската дейност, намалена с необходимите разходи за завършване на производствения цикъл и разходите, необходими за осъществяване на продажбата.

Към всеки следващ период се прави нова оценка на нетната реализуема стойност. Когато условията, довели до снижаване на материалните запаси под тяхната себестойност, вече не са налице или когато има ясно доказателство за увеличение в нетната реализуема стойност заради промяна в икономическите обстоятелства, сумата на обезценката се възстановява така, че новата балансова сума е по-ниската от себестойността и преразглежданата нетна реализуема стойност.

Като стоково-материални запаси се отчитат активи:

- √ държани за продажба в обичайния ход на стопанската дейност /стоки, продукция/;
- √ намиращи се в процес на производство за последваща продажба /незавършено производство/;
- √ материални запаси, които се изразходват в производствения процес или при предоставяне на услуги:/материали, суровини/;

Себестойността на стоково-материалните запаси представлява сумата от всички разходи по закупуването, преработката, както и други разходи, направени във връзка с доставянето им до сегашното състояние и местоположение.

Разходите по закупуване на стоково-материалните запаси включват покупната цена, вносните мита и други невъзстановими данъци, транспортните разходи и др., които директно могат да се отнесат към придобиването на стоките материалите и услугите. Търговските отстъпки рабати и др. подобни компоненти се приспадат при определяне на покупната стойност.

При продажба на материални запаси, балансовата сума на тези материални запаси се признава като разход през периода, през който съответният приход е признат.

Някои материални запаси могат да бъдат отнесени по сметките на други активи, като например материални запаси, които се използват като компонент на създадените от самото дружество собствени сгради, съоръжения и оборудване. Материалните запаси, отнесени към друг актив, се признават за разход в продължение полезния живот на актива.

3. 5. Търговски и други вземания .

Търговски вземания и активи по договори

Вземането представлява правото на Дружеството да получи възнаграждение в определен размер, което е безусловно (т.е., преди плащането на възнаграждението да стане дължимо е необходимо единствено да изтече определен период от време).

Търговските вземания представляват суми дължими от клиенти във връзка с продадени стоки и предоставени услуги като част от обичайната дейност на Дружеството. Търговските вземания се признават първоначално в размера на безусловното възнаграждение, освен ако не съдържат съществен компонент на финансиране, когато се признават по справедлива стойност. Дружеството притежава търговските вземания с цел да събере договорните парични потоци, поради което последващо ги оценява по амортизирана стойност използвайки метода на ефективния лихвен процент.

Поради краткосрочния характер на текущите вземания, тяхната балансова стойност не се отличава съществено от справедливата им стойност. Нетекущите вземания, които съдържат съществен компонент на финансиране се признават по справедлива стойност.

Активът по договор е правото на дружеството да получи възнаграждение в замяна на стоките или услугите, които е прехвърлило на клиента, но което не е безусловно (начисление за вземане). Ако чрез прехвърляне на стоките и/или предоставянето на услугите дружеството изпълни задължението си преди клиента да заплати съответното възнаграждение и/или преди плащането да стане дължимо, актив по договор се признава за заработеното възнаграждение (което е под условие). Признатите активи по договор се рекласифицират като търговско вземане, когато правото на възнаграждение стане безусловно.

Пасиви по договори

Като пасив по договор дружеството представя получените от клиента плащания и/или безусловно право да получи плащане, преди да е изпълнило задълженията си за изпълнение по договора. Пасивите по договор се признават като приход, когато (или като) удовлетвори задълженията за изпълнение.

Активите и пасивите, произтичащи от един договор се представят нетно в отчета за финансовото състояние, дори ако те са резултат от различни договорни задължения по изпълнението на договора.

След първоначалното признаване, търговските вземания и активите по договора се подлежат на преглед за обезценка в съответствие с правилата на МСФО 9 Финансови инструменти.

Към датата на финансовия отчет след направения преглед на кредитите и вземанията се установи, че не се налага да се прави обезценка .
Вземанията от клиенти по продажби, се признават и отчитат по първоначална стойност.
Данъците за възстановяване се представят по оригиналния размер на сумата на вземането.
Другите вземания се представят по себестойност.

Като **дългосрочни** се класифицират вземания, които са с фиксиран падеж и остатъчен срок до падежа над една година от датата на падежа.

Като **краткосрочни** се класифицират вземания, които са:

- √ без фиксиран падеж;
- √ с фиксиран падеж и остатъчен срок до падежа до една година от датата на финансовия отчет;

Разходи за бъдещи периоди - предплатените разходи, които касаят следващи отчетни периоди се представят като авансово преведени суми на доставчици и се включват във вземанията от клиенти и доставчици.

3.6. Парични средства

Паричните средства включват налични парични средства в брой и под формата на безсрочни депозити, съответно в лева и във валута. Чуждестранна валута е всяка валута различна от функционалната валута /български лев/ на Дружеството. Сделките в чуждестранна валута се вписват първоначално във функционална валута, като към сумата на чуждестранната валута се прилага централния курс на Българска Народна Банка (БНБ) за съответната валута, към датата на сделката. Курсовите разлики, възникващи при уреждането на парични позиции или при преизчисляването на тези парични позиции по курсове, различни от тези, по които са били заведени или преизчислени преди това, се отчитат като финансови приходи или финансови разходи за периода, в който възникват.
Дружеството прави преоценка на валутните парични позиции към датата на финансовия отчет за периода и текущо през отчетния период .Паричните позиции в чуждестранна валута към 31 декември 2018 година са оценени в настоящия финансов отчет по заключителния курс на БНБ.
Паричните еквиваленти са краткосрочни високоликвидни инвестиции, които са лесно обръщаеми в конкретни парични суми и са свързани с незначителен риск от промяна в стойността им.
Отчетът за паричните потоци представя паричните потоци през отчетния период, категоризирани по оперативна, инвестиционна и финансова дейност.
Дружеството отчита паричните потоци по прекия метод, при който се отразяват главните групи от брутни парични постъпления и брутни парични плащания.
За целите на изготвянето на отчета за паричните потоци паричните постъпления от клиенти и паричните плащания към доставчици са представени брутно, с включен ДДС (20%).

Последващо оценяване

Счетоводна политика, приложима до 31 декември 2017 година

Паричните средства и еквиваленти в банки се представят последващо по амортизирана стойност намалена с натрупаната обезценка за реално понесени кредитни загуби.

Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2018 година

Паричните средства и еквиваленти в банки се представят последващо по амортизирана стойност намалена с натрупаната обезценка за очаквани кредитни загуби.

3. 7 . Собствен капитал

Изменението в собствения капитал на Дружеството между датите на два отчета за финансово състояние отразява увеличението или намалението в неговите нетни активи през периода. Освен промените в резултат на операции със собственика (увеличение на капитала, разпределение на дивиденти и други), изменението в собствения капитал през периода представя общата сума на печалбите или загубите през този период, независимо от това дали те са признати в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата) или директно в собствения капитал.

Собственият капитал на Дружеството се състои от:

Основен капитал

Дружеството е капиталово и е задължено да регистрира в Търговския регистър определен размер основен капитал, който да служи като обезпечение на кредиторите на Дружеството за изпълнение на техните вземания към него.

Основният капитал на Дружеството се представя по неговата номинална стойност, съгласно съдебно решение за регистрация.

Законови резерви

Съгласно изискванията на Търговския закон и Устава Дружеството не е длъжно да формира законови резерви.

Други резерви

Като други резерви се отчитат резервите, формирани от разпределението на балансовата печалба на Дружеството по решение на собственика на капитала.

Натрупани печалби и загуби от минали години

Същите се посочват в отчета за финансовото състояние отделно от другите статии.

Печалби/(загуби) за текущата година

В отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход отделно се посочва финансовия резултат от продължаващи и преустановени дейности.

Друг всеобхватен доход

Като друг всеобхватен доход Дружеството отчита последващите оценки на задълженията към персонала при пенсиониране, които по същество представляват актюерски печалби и загуби признавани веднага, в периода, в който възникват, както и печалба/загуба от преоценки. Те се представят към другите компоненти на всеобхватния доход, по статия „последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи"/печалба загуба от преоценки.

Общият всеобхватен доход за годината включва нетната печалба/(загуба) за годината и другият всеобхватен доход за годината, нетно от данъка върху доходите.

Дружеството е приело счетоводна политика да отразява корекции от промяна на счетоводна политика и фундаментални грешки чрез коригиране на салдото на неразпределената печалба в отчетния период.

3.8. Търговски и други задължения и кредити

Търговските и други задължения се отчитат по справедлива стойност на база стойността на оригиналните фактури (цена на придобиване), която се приема за справедливата стойност на сделката и ще бъде изплатена в бъдеще срещу получените активи и услуги. В случаите на разсрочени плащания над обичайния кредитен срок, при които не е предвидено допълнително плащане на лихва или лихвата значително се различава от обичайния пазарен лихвен процент, задълженията се оценяват първоначално по тяхната справедлива стойност, а последващо – по амортизируема стойност, след приспадане на инкорпорираната в тяхната номинална стойност лихва, определена по метода на ефективната лихва.

Текущи данъчни задължения са задълженията на Дружеството във връзка с прилагането на данъчното законодателство. Същите във финансовия отчет се представят по стойности в съответствие с правилата на съответния данъчен закон за определяне на стойността на всеки вид данък.

Всички заеми и други предоставени финансови ресурси се отчитат първоначално по себестойност (номинална сума), която се приема за справедлива стойност на предоставеното по сделката, нетно от преките разходи, свързани с тези заеми и предоставени ресурси. След първоначалното признаване, лихвоносните заеми и други предоставени ресурси, последващо се оценяват по амортизируема стойност, определена чрез прилагане на метода на ефективната лихва. Амортизируемата стойност се изчислява като се вземат предвид всички видове такси, комисионни и други суми, асоциирани с тези заеми.

Печалбите и загубите се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) като финансови приходи (лихви) или разходи през периода на амортизация или когато вземанията се погасят, отпишат или редуцират. Лихвоносните заеми и други предоставени финансови ресурси се класифицират като текущи, освен за частта от тях, за която

Дружеството има безусловно право да събере вземането си в срок над 12 месеца от края на отчетния период.

Като дългосрочни се класифицират задължения, които са:

- √ с фиксиран падеж и остатъчен срок до падежа над една година от датата на падежа.
- √ с фиксиран падеж и остатъчен срок до падежа до една година от датата на финансовия отчет.

Заемите се признават по справедлива стойност, намалена с направените разходи по извършването на транзакцията.

3. 9. Данъчни задължения

Последната данъчна проверка на Дружеството е направена през 2013 г. и обхваща периода до 31 декември 2012 г. за корпоративно подоходно облагане, а за данък върху добавената стойност - обхваща период до 31 октомври 2013 г.

През 2018 година са направени проверки по повод доставките на гориво и задължението за предоставяне на обезпечение съгласно изискванията на член 176в, ал.1 от ЗДДС.
Две от проверките приключиха с актове , за които бяха издадени Наказателни постановления.
Наказателните постановления се обжалват пред съответните съдебни инстанции , няма плащания по тях и очакваме да бъдат отменени изцяло.

Текущи данъчни задължения са задължения на Дружеството във връзка с прилагането на данъчното законодателство. Представени са по стойности в съответствие с правилата на съответния данъчен закон за определяне на стойността на всеки вид данък. За просрочените задължения по публични задължения са начислени дължимите лихви за забава към датата на финансовия отчет в размер на 4 хил.лв за 2018 година.

3.10 Доходи на наети лица

Трудовите и осигурителни отношения с работниците и служителите на Дружеството се основават на разпоредбите на Кодекса на труда и на разпоредбите на действащото трудово и осигурително законодателство в България.

Краткосрочни доходи

Краткосрочните доходи за персонала под формата на възнаграждения, бонуси и социални доплащания и придобивки (изискуеми в рамките на 12 месеца след края на периода, в който персоналът е положил труд за тях или е изпълнил необходимите условия) се признават като разход в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в периода, в който е положен трудът за тях или са изпълнени изискванията за тяхното получаване, и като текущо задължение (след приспадане на всички платени вече суми и полагащи се удръжки) в размер на недисконтираната им сума.

Дължимите от Дружеството вноски по социалното и здравно осигуряване се признават като текущ разход и задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на начисление на съответните доходи, с които те са свързани.

Към датата на годишния финансов отчет Дружеството прави оценка на сумата на очакваните разходи по натрупващите се компенсируеми отпуски, която се очаква да бъде изплатена като резултат от неизползваното право на натрупан отпуск. В оценката се включват приблизителната преценка за разходите за самите възнаграждения и разходите за вноски по задължителното обществено и здравно осигуряване, които работодателят дължи върху тези суми. Полагащите се суми за компенсируеми отпуски на персонала се отчитат като задължение и като разход, свързан с краткосрочните доходи на персонала.

Дългосрочни доходи при пенсиониране

Планове с дефинирани вноски

Основно задължение на Дружеството в качеството му на работодател е да извършва задължително осигуряване на наетия персонал за фонд "Пенсии", допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), фонд "Общо заболяване и майчинство" (ОЗМ), фонд "Безработица", фонд "Трудова злополука и професионална болест" (ТЗПБ) и здравно осигуряване. Размерите на осигурителните вноски се утвърждават със Закона за бюджета на ДОО и Закона за бюджета на НЗОК за съответната година. Вноските се разпределят между работодателя и осигуреното лице в съответствие с правилата от Кодекса за социално осигуряване (КСО). Тези осигурителни пенсионни планове, прилагани от Дружеството в качеството му на работодател, се основават на българското законодателство и са планове с дефинирани вноски. При тези планове работодателят плаща месечно определени вноски в държавните фонд "Пенсии", фонд "ОЗМ", фонд "Безработица", фонд "ТЗПБ", както и в универсални и професионални пенсионни фондове - на база фиксирани по закон проценти и няма правно или конструктивно задължение да доплаща във фондовете бъдещи вноски в случаите, когато те нямат достатъчно средства да изплатят на съответните лица заработените от тях суми за периода на трудовия им стаж. Аналогични са и задълженията по отношение на здравното осигуряване.

Към Дружеството няма създаден и функциониращ частен доброволен осигурителен фонд.

Дължимите от Дружеството вноски по плановетe с дефинирани вноски за социалното и здравно осигуряване се признават като текущ разход в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, и като текущо задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на полагане на труда и на начислението на съответните доходи на наетите лица, с които доходи вноските са свързани.

Планове с дефинирани доходи

Съгласно Кодекса на труда Дружеството в качеството му на работодател в България е задължено да изплаща на персонала при настъпване на пенсионна възраст обезщетение, което в зависимост от трудовия стаж в предприятието може да варира между 2 и 6 брутни работни заплати към датата на прекратяване на трудовото правоотношение. По своите характеристики тези схеми представляват нефондирани планове с дефинирани доходи. Изчислението на размера на тези задължения налага участието на квалифицирани актюери, за да може да се определи тяхната сегашна стойност към датата на отчета, по която те се представят в отчета за финансовото състояние, а респективно изменението в стойността им - в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход като:

а) разходите за текущ и минал стаж, разходите за лихва и ефектите от съкращенията и уреждания се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят в текущата печалба или загуба, по статия „разходи за персонал";

б) ефектите от последващите оценки на задълженията, които по същество представляват актюерски печалби и загуби се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят към другите компоненти на всеобхватния доход, по статия „последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи". Актюерските печалби и загуби произтичат от промени в актюерските предположения и опита.

Към датата на всеки годишен финансов отчет, Дружеството назначава сертифицирани актюери, които издават доклад с техните изчисления относно дългосрочните им задължения към персонала за обезщетения при пенсиониране. За целта те прилагат кредитния метод на прогнозните единици. Сегашната стойност на задължението по дефинираните доходи се изчислява чрез дисконтиране на бъдещите парични потоци, които се очаква да бъдат изплатени в рамките на матуритета на това задължение и при използването на лихвените равнища на държавни дългосрочни облигации с подобен срок, котирани в България, където функционира и самото Дружество.

Доходи при напускане

Съгласно разпоредбите на трудовото и осигурително законодателство в България, Дружеството като работодателят има задължение да изплати при прекратяване на трудовия договор преди пенсиониране определени видове обезщетения.

При възникване на обстоятелство като прекратяване на трудовия договор, Дружеството прилага законовите норми, визиращи неговите задължения към персонала за изплащане на съответните обезщетения и суми, които се признават като разходи и задължения в периода на събитието.

След изплащането на тези доходи за работодателя не произтичат други задължения към работниците и служителите.

Задължения към персонал и осигурителни организации се класифицират задължения на Дружеството по повод на минал труд положен от наетия персонал и съответните осигурителни вноски, които се изискват от законодателството. Съгласно изискванията на МСС19 се включват и начислените краткосрочни доходи на персонала с пренос неползвани отпуски на персонала и начислените на база на действащите ставки за осигуряване, осигурителни вноски върху тези доходи.

Дружеството няма забавени плащания към персонала .

3. 11. Приходи

Приходи - нарастване на икономическата изгода за определен период под формата на придобиване на активи или намаляване на пасиви, което води до нарастване на капитала извън вноските на собствениците.

Признаване и оценка на приходите от договори с клиенти

Приходите от договори с клиенти се признават, когато контролът върху обещаните в договора стоки и/ или услуги се прехвърли на клиента в размер, който отразява възнаграждението, на което Дружеството очаква да има право в замяна на тези стоки или услуги.

Контролът се прехвърля на клиента, когато (или като) удовлетвори задължението за изпълнение, съгласно условията на договора, като прехвърли обещаната стока или услуга на клиента. Даден актив (стока или услуга) е прехвърлен, когато (или като) клиентът получи контрол върху този актив.

При първоначалната оценка на договорите си с клиенти дружеството извършва преценка дали два или повече договора трябва да бъдат разглеждани в тяхната комбинация и да бъдат отчетени като един, и дали обещаните стоки и/или услуги във всеки отделен и/или комбиниран договор трябва да бъдат отчетени като едно и/или повече задължения за изпълнение.

Всяко обещание за прехвърляне на стоки и/или услуги, които са разграничими (сами по себе си и в контекста на договора), се отчита като едно задължение за изпълнение.

Дружеството признава приход за всяко отделно задължение за изпълнение на ниво индивидуален договор с клиент като се анализират вида, срока и условията за всеки конкретен договор. При договори със сходни характеристики приходите се признават на портфейлна база само ако групирането им в портфейл не би имало съществено различно въздействие върху финансовите отчети.

Договорите с клиенти обичайно включват едно единствено задължение за изпълнение.

Оценяване

Приходите се измерват въз основа на определената за всеки договор цена на сделката.

При определяне на цената на сделката Дружеството взема предвид условията на договора и обичайните си търговски практики.

Цената на сделката е размерът на възнаграждението, на което Дружеството очаква да има право в замяна на прехвърлянето на клиента на обещаните стоки или услуги, с изключение на сумите, събрани от името на трети страни (например данък върху добавената стойност). Обещаното в договора с клиента възнаграждение може да включва фиксирани суми, променливи суми, или и двете.

Когато (или като) бъде удовлетворено задължение за изпълнение, Дружеството признава като приход стойността на цената на сделката (което изключва приблизителни оценки на променливото възнаграждение, съдържащо ограничения), която е отнесена към това задължение за изпълнение.

Дружеството разглежда дали в договора съществуват други обещания, които са отделни задължения за изпълнение, за които трябва да бъде разпределена част от цената на сделката.

При определяне на цената на сделката се взема предвид влиянието на променливо възнаграждение, наличието на значителни компоненти на финансирането, непаричното възнаграждение и възнаграждението, платимо на клиента.

За търговските вземания и активите по договори, произтичащи от сделки в обхвата на МСФО 15, които не съдържат съществен компонент на финансиране Дружеството прилага опростен подход в съответствие с МСФО 9, като признава провизия за загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби въз основа на очакваната кредитна загуба за целия срок на вземанията към всяка отчетна дата. Дружеството прилага матрица, чрез която се изчисляват очакваните кредитни загуби по търговски вземания. Вземанията се категоризират по просрочие и се групират по вид и клиентски сегменти с различни модели на кредитни загуби.

За изходни данни относно търговските вземания, Дружеството използва натрупания си опит в областта на кредитните загуби по такива инструменти, за да оцени очакваните кредитни загуби. Ползваните исторически данни са за периоди от 3 до 5 години назад, групирани по вида и съответните модели на клиентски сегменти, и коригирани с прогнозни фактори, специфични за длъжниците и за съответната индустрия.

Продажби на продукция и стоки

Приходите от продажба на стоки се признават в момента когато контролът върху стоките се прехвърли към клиента и няма оставащи неудовлетворени задължения за изпълнение, които биха могли да повлияят на приемането на стоките от клиента. Обикновено контролът се прехвърля в момента на експедицията на стоките или доставката им до определено място. Характерът на стоките предполага предоставянето на гаранционно обслужване като част от договора за продажба. Предоставяният гаранционен срок от Дружеството при продажба на стоки най-често е едногодишен. Предоставената гаранция е стандартна, поради което не се показва като отделно задължение за изпълнение и не оказва влияние върху продажната цена.
Обикновено стоките се продават с ретроспективна отстъпка за постигнат оборот въз основа на период от една година и се признават до края на отчетния период, в който е реализирана печалбата.

Предоставяне на услуги
Дружеството предоставя на своите клиенти услуги, свързани с ж.п. транспорта. Предоставяните от дружеството услуги са самостоятелно задължение за изпълнение, несъпътстващо прехвърлянето на контрола върху стоки. Приходите от предоставени услуги се признават в отчетния период, в който услугите са извършени, на базата на степента на изпълнение, определена като процент на извършените услуги до момента от всички услуги, които трябва да бъдат предоставени.

Други приходи и постъпления

Този раздел включва всички приходи не генерирани от обичайната дейност на Дружеството.
Постъпленията се оценяват по сумата на получените или дължими приходи, нетни от намаления, отстъпки и дарения:

Описание	**Съдържание**
Други приходи и постъпления - разни	Постъпления от други услуги : приходи от наем, приходи от префактурирани доставно-складови разходи при покупката на стоки; излишъци при инвентаризация; начислени неустойки по търговски договори.

3.12. Разходи

Разходите се оценяват по справедливата стойност на платеното или предстоящо за плащане.
Дружеството отчита текущо разходите за дейността по икономически елементи и след това същите се отнасят по функционално предназначение с цел формиране размера на разходите по направления и дейности.
Разходите за бъдещи периоди се отлагат за признаване като текущ разход за периода, през който договорите за които се отнасят, се изпълняват.

Разходи - намаляване на икономическата изгода за определен период под формата на изтичане или намаляване на активите или натрупване на пасиви, което води до намаляване на капитала извън разпределението между собствениците.

Признаване на разходите - при възникване на достоверно изчислимо намаляване на икономическата изгода, свързано с намаляването на актив или увеличаването на пасив.

Разходите се признават в Отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на базата на пряка връзка между извършените разходи и заработването на конкретните статии на приходите, т.е. при спазване на принципа за съпоставимост на разходите и приходите, обхващащ едновременно и комбинирано признаване на приходи и разходи, които се явяват в резултат от едни и същи сделки, събития и операции. Разпределението на административните разходи се извършва на база резултатите по видове обекти.

Разходите се отчитат на принципа на текущо начисляване. Оценяват се по справедливата стойност на платеното или предстоящо за плащане.

Дружеството отчита текущо разходите за дейността по икономически елементи и след това отнася по функционално предназначение с цел формиране размера на разходите по направления и дейности. Признаването на разходите за разход за текущия период се извършва при начисляване на съответстващите им приходи.

Общи и административни разходи

Тази разходна категория включва всички разходи от общ и административен характер.

Описание	**Съдържание**
Разходи за услуги	Тук се включват разходи за консултанти и външни сътрудници (за информационни, административни и правни услуги, за възнаграждения на счетоводители и одитори по нетрудови правоотношения, за поддръжка и ремонт на активи, обслужващи административната дейност..), за комунални услуги от общ характер (телекомуникации, пощенски, застрахователни и др.). Включват се също и разходите за услуги, които не влизат в първия марж (разходи за спедиция от оторизирани трети страни, разходи по митнически оператори и разходи за чуждестранни офиси и кореспонденти).
Основни материали, допълнителни материали и консумативи	Тук се включват разходи направени за покупка на , канцеларски материали, печатни материали, горива, гуми и други стоки с ограничена стойност.

Разходи за наеми и лизинги	Разходи за наеми, лизингови вноски, рент-а-кар, разни разходи за наеми, извършени във връзка с дейността
Други оперативни разходи	Тук се включват всички разходи с нетипичен и необичаен характер, направени във връзка с дейността (неустойки по търговски договори, загуби от освобождаване от дълготрайни активи, извънредни разходи, абонаменти и разходи за реклама, непреки такси и мита, разни покупки, общински такси, глоби и наказания и др.)

3.14.Финансови приходи и разходи

Финансовите приходи

Финансовите приходи включват приходи от лихви по инвестирани средства (включително инвестиции, на разположение за продажба), приходи от дивиденти, печалба от продажба на финансови активи на разположение за продажба, промени в справедливата стойност на финансови активи отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, печалба от операции в чуждестранна валута, признати като печалби и загуби.

➢ *Приходи от лихви*

Приходите от лихви се признават при начисляването на лихвите. Основно това са лихви, които банката начислява по средствата по банковите сметки на дружеството и лихвите, които дружеството начислява на база отпуснатите кредити.

Приходи от лихви – Приходите се отчитат на принципа на текущо начисляване. Оценяват се по справедливата стойност на полученото или подлежащо на получаване. Приходи от лихви се признават пропорционално за периода по метода на ефективната лихва.

➢ *Приход от дивиденти*

Приход от дивиденти се признава на датата, на която е установено правото на Дружеството да получи плащането, която в случая на котирани ценни книжа е датата, след която акциите стават без право на получаване на последния дивидент.

Приходите от дивиденти се признават, когато се установи правото за тяхното получаване. Приходите от дивиденти в дялове и ценни книжа се представят в Отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход като «приходи от участия».

➢ *Ефекти от курсови разлики*

Ефектите от курсовите разлики, свързани с уреждането на сделки в чуждестранна валута, или отчитането на търговски сделки в чуждестранна валута по курсове, които са различни, от тези, по които първоначално са били признати, се включват в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в момента на възникването им, като се третират като "други доходи/(загуби) от дейността" (в печалбата или загубата за годината) и се представят нетно.

Финансовите приходи се представят отделно в Отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход и се състоят от: приходи от лихви по предоставени заеми и срочни депозити, нетна печалба от курсови разлики от преоценка на заеми в чуждестранна валута, приходи/печалби от сделки с инвестиции в ценни книжа и дялове, в т.ч. дивиденти.

Финансови разходи

Финансови разходи включват разходи за лихви по заеми, загуби от операции в чуждестранна валута, промени в справедливата стойност на финансови активи отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, обезценка на финансови активи и загуби от хеджингови инструменти, които се признават като печалба или загуба. Всички разходи по платими лихви по заеми се признават като печалба или загуба, като се използва метода на ефективния лихвен процент.

Принципът на начисление се отнася до финансовите разходи, така както се отнася до всички други компоненти на отчета за доходите.

Описание	Съдържание
Лихви и други финансови разходи	Финансови разходи, произтичащи от загуби от обмен на валута, комисиони. Банкови разходи, разходи по други задължения, лихви

Финансовите приходи и разходи не се компенсират във финансовия отчет по МСФО, а са представени отделно в Отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) и се състоят от: разходи за лихви по получени заеми, банкови такси и комисионни по заеми и гаранции, нетна загуба от курсови разлики по заеми в чуждестранна валута, разходи/загуби от сделки с инвестиции в ценни книжа и дялове и обезценки на предоставени търговски заеми.

3. 15. Данъци върху печалбата

Текущите данъци върху печалбата са определени в съответствие с изискванията на българското данъчно законодателство – Закона за корпоративното подоходно облагане. Номиналната данъчна ставка за 2018 е 10% (2017: 10%).
Отсрочените данъци върху печалбата се определят чрез прилагане на балансовия метод за определяне на задължението, за всички временни разлики към датата на финансовия отчет, които съществуват между балансовите стойности и данъчните основи на отделните активи и пасиви.
Отсрочените данъчни пасиви се признават за всички облагаеми временни разлики, с изключение на тези, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).
Отсрочените данъчни активи се признават за всички намаляеми временни разлики и за неизползваните данъчни загуби, до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да бъде генерирана в бъдеще достатъчна облагаема печалба или да се проявят облагаеми временни разлики, от които да могат да се приспаднат тези намаляеми разлики, с изключение на разликите, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).
Балансовата стойност на всички отсрочени данъчни активи се преглежда при изготвяне на годишния отчет за финансово състояние и се редуцира до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да се генерира достатъчно облагаема печалба или проявяващи се през същия период облагаеми временни разлики, с които те да могат да бъдат приспаднати или компенсирани.
Отсрочените данъци, свързани с обекти, които са отчетени като други компоненти на всеобхватния доход или друга капиталова позиция в отчета за финансовото състояние, също се отчитат директно към съответния компонент на всеобхватния доход или балансова капиталова позиция.
Отсрочените данъчни активи и пасиви се оценяват на база данъчните ставки и основи, които се очаква да се прилагат за периода и типа операции, през които активите се очаква да се реализират, а пасивите - да се уредят (погасят), на база данъчните закони, които са в сила или с голяма степен на сигурност се очаква да са в сила, и по данъчни ставки на държавата (България), в чиято юрисдикция се очаква да се реализира съответният отсрочен актив или пасив.
Отсрочени данъчни активи на Дружеството се представят нетно срещу негови отсрочени данъчни пасиви, когато и доколкото то се явява за тях данъчния платец в съответната юрисдикция (България), и то тогава и само тогава, когато Дружеството има законно право да извършва или получава нетни плащания на текущи данъчни задължения или вземания по данъците върху печалбата.
Към 31.12.2018 г. отсрочените данъци върху печалбата на Дружеството са оценени при ставка, валидна за 2019 г., която е в размер на 10%.

Текущият данък за текущия и предходни периоди се признава като пасив до степента, до която не е платен. Текущите данъчни пасиви за текущия и предходни периоди се оценяват по сумата, която се очаква да бъде платена на данъчните органи при прилагане на данъчни ставки (и данъчни закони), действащи за отчетния период.

Отсрочен данъчен актив се признава за всички временни разлики, подлежащи на приспадане, до степен-

та, до която е вероятно да съществува облагаема печалба, срещу която да могат да се използват временните разлики, подлежащи на приспадане.

Към края на отчетния период Дружеството преразглежда отсрочени данъчни активи и признава, непризнатите в предходен период отсрочени данъчни активи до степента, до която се е появила в облагаема печалба и възстановяването на отсрочен данъчен актив.
Текущите и отсрочените данъци се признават като приход или разход и се включват в печалбата или загубата за периода.

3.16. Финансови инструменти

3.16.1. ***Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2018 година***

Финансов инструмент е всеки договор, който поражда финансов актив на едно предприятие и финансов пасив или инструмент на собствения капитал на друго предприятие.

Финансов актив е всеки актив, който е представлява: парични средства, капиталов инструмент на друго предприятие, договорно право да се получат или разменят при потенциално благоприятни условия парични средства или финансови инструменти с друго предприятие, както и договор, който ще бъде уреден с инструменти на собствения капитал на Дружеството и е недериватив, при който то може или ще получи променлив брой от своите капиталови инструменти, или деривати, който може или ще бъде уреден, чрез размяна на фиксирана сума парични средства или друг финансов активи, срещу фиксиран брой собствени капиталови инструменти.

Финансов пасив е всеки пасив, които представлява: договорно право да се предоставят или разменят при потенциално неблагоприятни условия парични средства или финансови инструменти с друго предприятие, както и договор, който ще бъде уреден с инструменти на собствения капитал на издателя и е недериватив, при който Дружеството може или ще получи променлив брой от капиталовите инструменти на предприятието, или деривати, който може или ще бъде уреден, по начин, различен от размяна на фиксирана сума парични средства или друг финансов активи, срещу фиксиран брой капиталови инструменти на предприятието.

3.16.2 Финансови активи

Първоначално признаване и класификация

Дружеството първоначално признава финансов актив в момента, в който стане страна по договорно споразумение, и го класифицира съгласно бизнес модела за управление на финансови активи и характеристиките на договорените парични потоци.

Дружеството класифицира своите финансови активи, съобразно последващото им оценяване в три категории: „финансови активи, оценявани по амортизирана стойност", „финансови активи, оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход", или „финансови активи, оценявани по справедлива стойност пред печалба или загуба", както това е уместно, съгласно договорните условия по инструментите и установените бизнес модели в Дружеството, в съответствие с МСФО 9.

Бизнес моделът на Дружеството за управление на финансови активи се отнася до начина, по който управлява финансовите си активи, за да генерира парични потоци. Бизнес моделът определя дали паричните потоци ще бъдат резултат от събирането на договорните парични потоци, продажбата на финансовите активи или и двете.

Класификацията е в зависимост от същността и предназначението на финансовите активи към датата на тяхното придобиване.
При обичайните покупки и продажби, финансовите инструменти се признават и отписват на база „дата на сделката". Дружеството прилага метода последователно по отношение на всички сделки с финансови активи по всяка категория, като за целта са определени две допълнителни категории: „финансови активи, определени като оценявани по справедлива стойност през печалбата или загубата", отделно от тези, за които задължително се прилага този подход, както и „инвестиции в капиталови инструменти, оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, отчетени чрез право на избор", отделно от тези, които задължително се оценяват по този модел.